

v povedanem zmislu urejene, bi vsestransko zadostovale. Naj sledi tukaj učni načrt za dečke v ponavljalnicah:

1.) Čitanje (2 uri na teden): Poučni sestavki iz kmetijstva: Zemlja. Njeno izboljševanje. Gnoj. Kmetijska orodja. Pridelovanje žita, sočivja, predivnatih rastlin, okopavin. Detelja. Kmetijsko kolobarjenje. Oskrbovanje travnikov. Sadjereja. Načela umnega gozdarstva. Živinoreja. Čebelarstvo. Po vinorodnih krajih tudi vinarstvo. Bolezni in sovražniki kmetijskih rastlin. Varstvo ptičev. Kmetijstvu koristne živali. (Popisi naj so kar moč kratki). Kmetijske postave. Državne osnovne postave. Kranjski občinski red v bistvu. Delokrogi županstev, krajnih šolskih svetov, okrajnih cestnih odborov. Dedinska pravica. Zemljišna knjiga. Poselski red. Denar. Prva pomoč pri nezgodah. Kranjsko, Avstrija

(kronovine z glavnimi mesti in pridelki). Najimunitnejše države v Evropi. Deli sveta. Razvoj in naraščanje naše monarhije. Frančišek Jožef I. — Pri sestavljanju teh beril bi se moralo vedno ozirati na to, da pohajajo ponavljalnico tudi učenci, ki o realijah niti pojma nimajo.

2.) Spisje (1 uro na teden): pisma, spričevala, dolžni listi, pobotnice, testamenti, najvažnejše vloge na gosposke.

3.) Računstvo in geometrija (1 uro na teden): Sklepovni obrestni in gospodarski računi. Gospodarski zapiski. Posebno naj se vadi računanje na pamet s prehitljeji. Telesnina prizme, valjarja, soda. Ako mogoče tudi: ploskev tri- in čveterokotnikov in kroga. Merjenje zemljišnih kosov s palico in verigo. (Konec prih.)

Št. Primožič — Postojina.

Kako visoko nad morjem leži Ljubljana.

Med vsemi spisi pokojnega Dežmana so najbolj proslavljali njegovo „Zusammenstellung der bisher in Krain gemachten Höhenmessungen“ (natisnena v prvem letniku „Mittheilungen des Musealvereins für Krain“, 1866). In vendar spada ravno ta spis med najmanj porabljive in najbolj zastarele, ker je sestavljen večinoma le na temelji barometričnih (aneroidičnih) opazovanj. Zlasti kar se Ljubljane tiče, ne podaje nam Dežman nobenega porabljivega podatka. Najprej navaja trigonometrično točko na Gradu s 1152·18 čevlji ter pristavlja, da je to „Thurmspitze des Schlossberges“. Ta pristavek nasprotuje vsem pojmom o trigonometričnem merjenju višin, ker merijo se vedno naravno tla, na katerih so zgradbe sezidane, torej v tem slučaju naravni temelj stolpa pri cerkvi na Gradu.

Potem podaja Dežman Kreilovo mero („Magnetische und geographische Ortsbestimmungen“, Prag 1849), po kateri

stoji drugo nadstropje Mahrovega učilišča na Valvazorjevem trgu 959·31' (= 303·4 m) nad morjem, kar bi utegnilo približno res biti. Tretji Dežmanov podatek navaja 909' = 287·5 m kot višino nekdanjega telegrafičnega urada v knežjem dvorcu na Turjaškem trgu. — Steinhauser in Bauer imata na svojih kartah zabeleženo, da leži Ljubljana 287 m nad morsko gladino. To je pa le početna točka vodomernega kola ob Ljubljani, tam kjer se Gruberjev kanal cepi, a nikakor ne višina mestnih tal.

Tim čudneje je, da se pokojni Dežman ni pobrigal za natančno določbo nadmorske višine ljubljanskega mesta, ker je utemeljil v svoji hiši metereološko opazovalnico. Vsakdo ve, da ima na podnebje tudi nadmorska višina svoj velik vpliv in pri vseh poročilih o klimatičnih razmerah je tudi ta višina za dotični kraj naznanjena, le Ljubljana poroča svojo toploto, ne da bi se vedelo, kako visoko nad morjem se vršé

opazovanja, kakor bi vse jedno bilo, ali se opazuje ob Kolpi ali pa na vrhuncu Triglava! Ta nedostatek je tím neoprostljivejši, ker ima že Freyerjeva karta (1846) zaznamovano, da leži Ljubljana 924' = 292 m nad morjem.

Kakor že omenjeno, je trigonometrično merjena, torej zanesljiva točka temelj četrkovolnega stolpa na Gradu 1152·18 čevljev, t. j. 364·2 metrov. Stolp pa je 31 metrov visok, torej se vzdiga njegov rt („Thurmspitze“) 395 m nad morjem. Grad se pa proti vzhodu še više vzdiga in doseže na razvalinah vzhodne trdnjave 371 m. Stolp na Gradu ni le trigonometrična, ampak v obče zemljepisna stalna točka, ter stoji 14° 30' 37" vzhodno od Greenwicha in 46° 2' 54·3" severno od polutnika. Po tej točki preračunijo se lahko vsi drugi kraji v deželi.

Vojaško-zemljepisni zavod na Dunaji je dal izpeljati točno niveliranje (Präcisions-Nivellement) vseh cest in železnic ter našel, da leže relse na južnem koldvoru v Ljubljani 298·12 m nad morjem. To je torej druga stalna točka („Fix-punct“) za absolutno višino našega mesta. Po tej točki izmeril je inženér Podhajski višinske razlike ljubljanskega barja in po tej točki so izmerili absolutno višino vsakega trga in vseh ulic v Ljubljani, ko so polagali cevi za mestni vodovod. To merjenje je dognalo sledeče višinske rezultate:

Križišče Dunajske ceste in Slonovih ulic 297 m;

Frančiškanski most 291·45 m (gladina Ljubljanice pri nizki vodi 285·9 m, pri visoki vodi 288·1 m);

najnižja točka v mestu (vogel Špitalskih in Lingarjevih ulic) 290·71 m;

Glavni trg pred rotovžem 291·48 m (torej se vzdiga Grad do podnožja stolpa 83 m v višavo);

licejsko poslopje na dvorišči 291·8 m;

Poljanski trg 290·1 m;

Poljske ulice pred učiteljiščem in pred prvo mestno deško šolo 297·2 m;

Dežmanova hiša v Prečnih ulicah (meteorologično opazovališče) 295·2 m;

Rudolfinum 298 m;

gradič Podturn 319·4 m;

reservoir vodovoda 340—344 m (gladina stoječe vode);

sredi „zvezde“ 296 m;

pred realko v Vegovih ulicah 297·5 m;

pred šolo na Cojzovi cesti 295 m;

Šentjakobski trg 292·3 m;

Iz teh podatkov je razvidno, da iznaša srednja nadmorska višina mesta na desnem bregu Ljubljanice 292 m. Sicer pa naj vsak učitelj zapomni absolutno višino pred svojo šolo in po tej naj potem primerja višino Grada, Šmarne Gore, Krima itd.

Pa ne le za šolsko rabo naj bi služili ti podatki, nego tudi za temelj meteorološkimi opazovanjem in želeti bi bilo, da bi naši domači listi, ko prinašajo vremenska poročila, ob jednom tudi naznanili, v kaki višini se opazujejo spremembe o zraku ljubljanskega mesta. **S. R.**

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

L. 1878 Novice: Ali so kamnitni tabernakeljni dobri ali ne? O nesrečah v Dražgošah. Učiteljski zbori v Ljubljani (337—353). O vremenu, nesrečah in slabih železninskih kupčijah itd. — Danica:

† Peter Jerala. Perva nova cerkev Marije naše ljube Gospe presv. Jezusovega Serca na Slovenskem v Davči in njeno blagoslavljanje (str. 60—342). Za prihodnji praznik sv. Jožefa (J. A. L.) — Tovariš: